

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Г. С. Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)**

Харків 2025

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди (Україна),
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» (Україна),
Вірменський державний педагогічний університет імені Х. Абовяна (Вірменія),
Батумський державний університет імені Шота Руставелі (Грузія),
Телавський державний університет імені Якоба Гогобашвілі (Грузія),
Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (Україна),
Куявсько-Поморська Вища Школа в Бидгощі (Польща)

*До 80-річчя присвоєння університету
імені Г. С. Сковороди*

МЕТОДОЛОГІЯ СУЧАСНИХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
учасників XXI Міжнародної
науково-практичної конференції
(27–28 березня 2025 р., м. Харків)

Харків
2025

УДК [37:001] «20»

Рекомендовано редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 6 від 18.06.2025 р.)

Методологія сучасних наукових досліджень : збірник наукових праць учасників XXI Міжнародної науково-практичної конференції (27–28 березня 2025 р., м. Харків) / за заг. ред. К. Юр'євої. Харків : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2025. 536 с.

Мови видання: українська, англійська, вірменська.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти.

Усі статті пройшли рецензування, зберігають авторську редакцію. Всю відповідальність за зміст публікацій несуть автори.

Організаційний комітет конференції:

Юрій БОЙЧУК — голова організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Світлана БЕРЕЖНА — заступник голови організаційного комітету, доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Майя БОЛКВАДЗЕ — доктор філологічних наук, асистент-професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Людмила ГАВРІЛОВА — доктор педагогічних наук, професор, незалежний дослідник (Аахен, Німеччина)

Микола ДАНИЛЮК — доктор філософії з педагогіки, доцент, доцент кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖІНІДЗЕ — доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Маріам ІСПІРЯН — кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Володимир КАРАПЕТЯН — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Світлана КРИШТОФ — заступник голови організаційного комітету, кандидат педагогічних наук, директор Департаменту атестації кадрів вищої кваліфікації Міністерства освіти і науки України (Київ, Україна)

Мелс МКРТУМЯН — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри загальної психології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Рузанна ПЕТРОСЯН — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету педагогічної психології та соціології Вірменського державного педагогічного університету імені Хачатура Абовяна (Єреван, Вірменія)

Алла СОКОЛОВА — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Лела ТАВДГІРІДЗЕ — доктор педагогічних наук, професор, професор департаменту педагогіки Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Марина ТКАЧЕНКО — кандидат педагогічних наук, доцент, координатор наукової роботи факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН — доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Нато ШЕРОЗІЯ — доктор педагогічних наук, асоційований професор департаменту педагогічних наук Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Катерина ЮР'ЄВА — заступник голови, вчений секретар організаційного комітету, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ — доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

Редакційна колегія:

Катерина ЮР'ЄВА – головний редактор, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Далі ДОБОРДЖГІНІДЗЕ – доктор філологічних наук, асистент-професор Департаменту європейських студій Батумського державного університету імені Шота Руставелі (Батумі, Грузія)

Володимир КАРАПЕТЯН – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри вікової та педагогічної психології Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Аліна КРИВОБОКОВА – редактор редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Тамар МІКЕЛАДЗЕ – доктор педагогічних наук, асоційований професор, завідувач департаменту освітніх наук, Телавський державний університет імені Якова Гогешвілі (Телаві, Грузія)

Алла СОКОЛОВА – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри музичного мистецтва Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Володимир ФОМІН – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету мистецтв Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Неллі ХАЧАТРЯН – пошукувач кафедри психології розвитку та освіти Вірменського державного педагогічного університету ім. Х. Абовяна (Єреван, Вірменія)

Олена ШАПОВАЛОВА – начальник редакційно-видавничого відділу Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (Харків, Україна)

Олександра ЯНКОВИЧ – доктор габілітований, професор, завідувач кафедри педагогіки дошкільної та початкової освіти Куявсько-Поморської Академії (Бидгощ, Польща)

[Creative Commons Attribution
NonCommercial 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

ЗМІСТ

ДОПОВІДІ НА ПЛЕНАРНОМУ ЗАСІДАННІ	10
<i>Микитенко В., Чупріна М.</i> Інтегрований реконструктивний концепт стимулювання розвитку смарт-промисловості: методи дослідження	11
<i>Янкович О., Кузьма І.</i> Підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти України та Польщі до формування успішної особистості учнів	14
<i>Доборджінідзе Д.</i> Сучасні грузинсько-українські літературні зв'язки: переклади, фестивалі та співпраця	18
<i>Бойка О.</i> Цифровізація польових ботанічних досліджень	22
<i>Сас Н.</i> Досвід поєднання різних методів дослідження	24
<i>Сокур О., Клименко О.</i> Науково-методична діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського в умовах гібридних загроз	28
<i>Мартиненко О.</i> Роль благодійних фондів у соціальній реінтеграції населення деокупованих територій України: виклики та перспективи	34
<i>Spivak L., Malykhin Yu.</i> Methodological foundations of scientific psychological research of emotional burnout in adults	39
<i>Євтухова Т.</i> Творчі спільноти як ресурс психосоціальної підтримки вимушених переселенців у новому середовищі	41
НАУКА, ОСВІТА, КУЛЬТУРА ТА МИСТЕЦТВО В ЧАСИ ВІЙНИ ТА В МОДЕЛЯХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ	44
<i>Афанасьєва Т.</i> Проблеми дослідження психологічної стійкості особистості в умовах війни	45
<i>Beskorsa O.</i> Higher education as a factor of stability in times of uncertainty	47
<i>Бондаренко Ю.</i> Фандрейзинг у соціальній роботі благодійних фондів на деокупованих територіях України: виклики та перспективи	50
<i>Гаращук О., Куценко В., Анісімов В.</i> Людський розвиток в повоєнному відновленні України як завдання адаптивного управління	54
<i>Єжова О., Мухіна І.</i> Дизайн рекламних плакатів для компаній психологічної підтримки	57
<i>Лебедик Л.</i> Формування готовності майбутніх педагогів закладів позашкільної освіти до надання психологічної підтримки підліткам в часи війни та в моделях повоєнного відновлення	61
<i>Литвинюк Л.</i> Біографічне відчуття стану безпеки та можливості його вимірювання	66
<i>Панчук Н., Кулігін А.</i> Підходи до розуміння і діагностики посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців	69
<i>Тимощук О.</i> Радіаційна безпека та радіаційна грамотність: сучасні виклики для вчителів природничих наук	75
<i>Шершова Т.</i> Воєнний досвід як джерело натхнення у творчості естрадних виконавців	78
ШЛЯХИ ІНТЕГРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ СИСТЕМ ОСВІТИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТА СВІТОВОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	80
<i>Богданова Н.</i> Роль адаптації національних систем освіти до європейських стандартів у контексті розвитку мобільності студентів та академічних обмінів	81
<i>Бондар В.</i> Сучасні підходи до публічного управління професійною освітою	85
<i>Губіна Г.</i> Термін «відкрита наука» у ЄС	88
<i>Ковтун С., Щербак О., Кругляк О.</i> Розвиток освіти сталого розвитку в громадах у контексті інтеграції до європейського освітнього простору	90
<i>Лещишин Д.</i> Шляхи інтеграції національної мережі «шкіл сприяння здоров'ю» до європейського освітнього простору	93

Liubov SPIVAK

<https://orcid.org/0000-0002-3653-5432>

*Doctor of Psychological Sciences, Professor,
Professor at the Department of Psychology,
Berdyansk State Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Yuri MALYKHIN

<https://orcid.org/0009-0007-8464-5138>

*a second (master's) level of higher education applicant
in the specialty of 053 Psychology,
Berdyansk State Pedagogical University
Zaporizhzhia, Ukraine*

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF SCIENTIFIC PSYCHOLOGICAL RESEARCH OF EMOTIONAL BURNOUT IN ADULTS

In emergency situations (martial law, epidemic, natural disaster, etc.), each state is faced with the task of creating the necessary conditions for supporting the mental health of its citizens, which indicates the effectiveness of its public sphere. The importance of supporting and promoting the preservation of the mental health of Ukrainian citizens, whose lives continue under martial law, is emphasized in the provisions of the WHO and the All-Ukrainian Mental Health Program "How Are You?".

In addition to emergency situations, a significant impact on the mental health of an adult person is caused by emotional burnout, which affects their professional activities and simultaneously affects the economy of the state. The need to solve problems at the global and national level adds significance to scientific research on emotional burnout in adults during martial law.

Purpose: to substantiate and to present the methods of scientific empirical research on emotional burnout in adults.

Emotional burnout of an adult, which is mainly a consequence of his adverse reaction to stress related to professional activity, is manifested in exhaustion (emotional, mental, physical), depersonalization and professional inefficiency. Manifestations of exhaustion are lack or loss of energy; fatigue; manifestations of depersonalization – detachment; irritability; negative or inadequate attitude towards professional activity, towards other people and towards oneself; manifestations of professional inefficiency – a decrease in abilities and productivity [2].

An empirical study of emotional burnout of an adult, who belongs to a professional group not related to education or social services, is conducted using the Maslach General Burnout Questionnaire (MBI-GS) [2]. The questionnaire consists of statements that belong to the exhaustion, cynicism and professional effectiveness scales. In particular, the statements concern irritation and dissatisfaction with work, indifferent attitude towards colleagues, feelings

DOI:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

of exhaustion and fatigue from work, unwillingness to do it, etc. or, on the contrary, plans for the future, the ability to prevent and constructively resolve conflicts with colleagues, a feeling of pleasant satisfaction from performing professional activities.

The application of the “FAM”(Feeling-Activity-Mood) method [1] helps to determine the levels of feeling, activity and mood of an adult person. The methodology contains thirty pairs of words that present opposite mental states of a person. Namely – “passive – active”, “able to work – inactive”, “vigorous – sluggish”, “full of strength – exhausted”, “endurance – tired”, “good mood – bad mood”, “happy – unhappy”, “joyful – sad”, “indifferent – interested” etc. Self-assessment by an adult of their own feeling, activity and mood allows for a deeper characterization of their emotional burnout.

When studying the emotional burnout of an adult, it is important to take into account their professional activities. In particular, using the Maslach Burnout Questionnaire (MBI-ES), which is intended for teachers, it was found that under martial law, the burnout of female English teachers in Ukrainian secondary schools is influenced by the specifics of their professional activities and gender. After all, foreign language teachers need to use two languages, which leads to a significant additional emotional and mental load. Also, women mainly perform both professional activities and household chores (cooking, caring for children, parents or an elderly parent, etc.) [3].

Thus, in the scientific psychological study of emotional burnout in adults, the corresponding Maslach Burnout Questionnaire is used, taking into account the specifics of their professional activities, and the “FAM” method.

We see the prospect of further scientific research in the empirical study of psychological factors of emotional burnout in adults whose professional activities do not relate to education and social services.

References

1. Зливков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ : Педагогічна думка, 2016. 219 с.
2. Maslach C., Jackson S., Leiter M. Maslach Burnout Inventory Manual. 3rd ed. Palo Alto (CA): Consulting Psychologist Press, 1996. 52 p.
3. Ponomarenko T., Spivak L., Khomchuk O., Tsypnniatova I. Professional Burnout among English Language Femin Teachers in Ukrainian General Secondary Schools: do War Time Matter? *Revista Conhecimento & Diversidade (RCD)*. 2024. Vol. 16 (43). P. 176–191. <https://doi.org/10.18316/rcd.v16i43.11781>

Україна, 61002, Харків
вул. Алчевських, 29

У збірці представлено результати актуальних наукових досліджень науковців, викладачів, учителів, вихователів, докторантів, здобувачів третього (освітньо-наукового), другого (магістерського) і першого (бакалаврського) рівнів вищої освіти, здобувачів загальної середньої освіти – учасників **XXI Міжнародної науково-практичної конференції «Методологія сучасних наукових досліджень»** (Харків, 27–28 березня 2025 р.) з України, Австрії, Бразилії, Вірменії, Грузії, Данії, Канади, Китайської Народної Республіки, Колумбії, Литви, Німеччини, Польщі, Сполучених Штатів Америки, Філіппін.

Для наукових працівників, викладачів закладів вищої освіти, учителів, вихователів, здобувачів вищої освіти. Може використовуватись у навчальному процесі на всіх рівнях вищої освіти і в теоретичних наукових дослідженнях.